

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Vtrùm actus malus potuerit esse bonus & econtrà.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LXXXI.

De bonitate & malitiâ actuum in particulari.

NOTANDVM ex Disputatione 88. Sectione 2. bonitatem & malitiam humanorum actuum in convenientiâ & disconvenientiâ actus liberi cum natura rationali formaliter sitam esse: rationalem quippe naturam ut primam normam seu regulam actus omnes humani & liberi respiciunt, ex qua rectitudinem suam hauriant, ita ut actus ille censeatur bonus, qui naturæ rationali est conformis, malus qui difformis. Quare, sicut actus bonus illam ornat & honestat, ejusque dignitatem maximè decet, ita malus econtrâ summè eam dedecet ac debonestat, utpote naturam cujus pulchritudinem commaculat, nervosque illi ac labes aspergit. Hoc ergo ad rectam quæstionis hujus intelligentiam præmissio, sit

SECTIO PRIMA.

Utrum actus malus potuerit esse bonus & econtrâ.

I. Præsentis difficultatis status proponitur.

CTUM bonum, ut supra notavi, illum dicimus, qui tendit in objectum bonum, nec aliunde ex aliquâ aliâ circumstantiâ vitatur; bonitas namque formalis, seu actus sumitur à bonitate objectivâ, per se loquendo, sicut econtrâ malitia formalis, seu actus, est illa quæ fertur in objectum malum, vel vitatur ratione alicujus circumstantiæ. Querimus ergo utrum actus qui nunc est bonus, possit vel potuerit esse malus, aut econtrâ.

II. Bonitas formalis duplex intrinseca & extrinseca.

Ostenditur quo pacto bonitas actus proveniat interdum ab extrinseco.

III. Non est sermo de actu externo, sed tantum de interno.

Ad rectam quæstionis hujus intelligentiam, notandum bonitatem formalem seu actus duplicem esse, intrinsecam aliam, aliam extrinsecam. Intrinseca bonitas illa est, quam actus habet in se immediatè, & non recipit totam bonitatem ab aliquo alio, sicut contingit in bonitate tantum extrinseca, quæ illa est quam unus actus participat denominativè ab alio, à quo aliquâ ratione causatur. Hoc autem contingit tum in actibus externis, ut cum quis dat eleemosynam, tota ratio bonitatis actus externi provenit ab actu interno honesto voluntatis. Quod etiam contingit interdum in actibus internis; sic enim bonitas moralis actus fidei provenit ab actu voluntatis; denominatur quippe bonus & honestus moraliter ab actu pie affectionis, à qua imperatur. Imò unus etiam actus voluntatis accipit nonnunquam bonitatem extrinsecam ab alio actu voluntatis eum imperante; sic enim actus humilitatis, aut patientiæ imperatus ab actu charitatis, non solum habet bonitatem & honestatem intrinsecam humilitatis, aut patientiæ, sed etiam extrinsecam charitatis, ab actu charitatis, à quo imperatur, in se derivatam.

Quæstio autem præfens procedit de actu tantum interno voluntatis, operationem siquidem externam, eleemosynæ exempli gratiâ, posse esse vel bonam vel malam videtur indubitatum; eadem

quippe actio externa, seu donatio eleemosynæ, quæ fit ex affectu bono, seu misericordiæ, & est actus bonus, fieri potuisset ex affectu malo seu vanæ gloriæ, quo in casu non fuisset actus bonus, sed vitiosus.

Dico primò: actus etiam internus, saltem naturalis, bonus bonitate extrinsecâ, seu participatâ ab alio actu imperante, potuisset carere hac bonitate, imò & esse malus extrinsecè. Aliqui, licet concedant potuisse actum bonum non fuisse bonum, & actum qui nunc est malus, potuisse non fuisse malum, negant tamen actum bonum potuisse esse malum. Probat tamen conclusio supponendo pro præfente quod probatum est n. 2. posse actum etiam internum participare bonitatem vel malitiam ab alio actu voluntatis: sicut itaque actus externus, ut diximus, qui iam est bonus extrinsecè, ratione actus boni interni, à quo imperatur, potuisset imperari ab alio actu interno malo, & esse malus, ita idem contingeret de actu interno voluntatis, si ab hujusmodi diversis actibus imperaretur. Dixi actus internus saltem naturalis, utrum enim idem dici debeat aut possit de actu supernaturali videbimus postea.

Dico secundò: potest actus internus voluntatis transire de bono in malum, & econtrâ, ita ut actus, qui modò est bonus possit fieri malus, & malus bonus; actus scilicet qui initio fuit bonus, potest continuatus reddi malus, & econtrâ, idque idem numero perseverans. Declaratur conclusio secundum varios modos quibus id posset contingere, notando interim, ut actus sit bonus non sufficere quod feratur in objectum bonum, sed ulterius requiri, ut nulla se teneat circumstantia ex parte actus, quæ eum reddat malum; bonum enim ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu. Potest ergo contingere, ut quis primò feratur in objectum bonum, sine ullâ circumstantiâ vitante, tali tamen circumstantiâ menti postea occurrente, persistit nihilominus, & actum continuat. Comedit quis carnes exempli gratiâ non cogitans esse diem veneris: deinde verò occurrit ei hæc circumstantia & pergit, quod quo pacto possit eodem actu fieri videbimus sectione sequente. Hic ergo idem actus initio bonus, postea

IV. Aliqui dicunt inter bonos potuisse esse malos.

Ratio est, quia potest imperari tam ab actu bono, quam ab actu malo.

V. Potest actus internus transire de bono in malum, & econtrâ.

Assignantur diversimodi, quibus id posset contingere.

postea vitiatum, & fit malus. Variis etiam aliis modis id accidere potest, ut si quis eliceret actum bonum & actum continuaret ultra instans pro quo prohibetur à Deo; & alia hujusmodi.

SECTIO SECUNDA.

Ostenditur posse continuari eundem actum, & ex bono reddi malum.

I. Quamvis sit diversitas aliqua in objectis, actus tamen illam non attingit

DICES, non manere in hoc casu eundem actum; prius enim ferebatur actus ad bonum tantum delectabile, postea verò ad bonum delectabile prohibitum: hæc autem diversa sunt objecta. Contrà: verum quidem est in objecto esse aliquam diversitatem ab eo quod erat antea, non tamen est necessarium actum ferri in objectum sub illâ diversitate, sed in idem omnino objectum in quod ferebatur antea & eadem plane ratione, ut jam ostendatur.

II. Tribus diversis modis voluntas tendere potest in novum objectum.

Tribus ergo modis voluntas tendere potest in objectum, postquam apparet circumstantia varians, seu prohibitio: primò ita, ut non solum non cesset ab actu, ubi advertit prohibitionem, sed potius vel propterea pergere velit, tunc autem mutatur actus, non enim jam propter delectationem tantum, aut corporis sustentationem in cibum fertur, sicut antè, sed etiam propter legis contemptum, sicque est novum partiale objectum intrinsecum. Secundò ita potest in objectum tendere, ut advertens prohibitionem pergat, dicens in actu quasi signato, volo pergere non obstante præcepto. Tertio tandem, necuno ex his modis, nec altero, sed ita, ut dum advertit præceptum, nil aliud dicat, quam antea, sed eodem modo ex parte voluntatis feratur in idem penitus objectum, & videns præceptum pergat adhuc, dicens sicut antè, volo comedere carnes, sicque tota mutatio fit in intellectu.

Tripliciter tendendi modus declaratur.

III. Voluntas ferri nequit in objecta nisi prout ei ab intellectu proponitur, quibus modis potest intelligi.

DICES: jam fertur voluntas in cibum prohibitum, antea ferebatur in cibum non prohibitum, sed hæc sunt diversa objecta, ergo: nec alio modo ferri potest voluntas in objecta, quam ei proponuntur ab intellectu. Respondetur incipiendo ab hoc ultimo, & illud distinguendo: non potest alio modo voluntas ferri in objectum, nisi quo proponitur ab intellectu, id est non potest voluntas ad quidquam ferri in objecto, quod non proponitur ei ab intellectu, concedo: non potest alio modo ferri, id est fertur in id totum semper, quod ei proponitur ab intellectu, nego. Fertur itaque voluntas in cibum prohibitum specificativè, non reduplicativè, saltem formaliter & explicitè, implicitè tamen & interpretativè censetur voluntas ferri in ipsum prohibitionem, quantum eam advertens pergit, sicque prohibitio est ei voluntaria indirectè, ut dici solet, & constat ex superioribus: ipso facto enim, quod appareat prohibitio, tenetur objectum illud vitare, & peccat, licet non velit objectum quâ prohibitum directè, sicut ut supra dixi, peccatum sacrilegii committeret is, qui furaretur calicem consecratum, quamvis non cum velit ut consecratum, imò vellet non esse consecratum.

Quo pacto in hoc casu voluntas feratur in cibum prohibitum.

IV. Bonitas & malitia actibus voluntatis non semper sunt intrinsecæ.

Ex quibus constat, bonitatem & malitiam adæquatè sumptas, non esse semper actibus voluntatis intrinsecas, nec de eorum substantiâ, ut aiunt. Dixi actibus voluntatis: actus enim voluntatis &

intellectus simul, ita fundant bonitatem & malitiam ut, plerumque saltem, separari ab iis bonitas & malitia non possint.

Dices: Si actus jam fit malus ratione advertentia, cum antea esset bonus, ergo advertentia facit eum malum, idque tanquam pars constitutiva peccati, ergo Deus odit hanc advertentiam, quod tamen est falsum; siquidem advertentia hæc non est mala sed bona, & consequenter non potest esse objectum displicentiæ divinæ, nec displicet Deo, quod quis ad præceptum illud vel prohibitionem advertat.

V. Dices: ergo advertentia facit actum malum, siquæ ipsa erit etiam mala.

Respondetur non esse novum, ut aliquid constans ex pluribus partibus displiceat, licet singule partes per se bonæ sint & placeant. Nec ergo displicet Deo volitio objecti illius secundum se, nec etiam advertentia secundum se, sed quando conjunguntur faciunt unum objectum malum, & displicent. Sic in pulchritudine Physicâ, licet singule partes sigillatim sumptæ sint pulchræ, si tamen inter se uniantur, non constituunt subinde pulchritudinem Physicam, sed deformitatem, quamvis nulla sit ex illis partibus, quæ conjuncta cum alijs alterius rationis non possit cum iis constituere objectum pulchrum; idem ergo est in pulchritudine morali, quæ suas etiam habet partes, sicut pulchritudo Physica suas, possuntque hæc partes, licet sigillatim pulchræ, conjunctæ tamen constituere objectum turpe, & deforme.

VI. Totum frequenter displicet, dum singule partes placeant.

Res hæc declaratur exemplo ex rebus physicis desumpto

Hoc etiam suo modo dicendum de actu bono, qui prout includit duas illas partes, vel (quod eodem recidit) volitionem in recto, & advertentiam de connotato, & in obliquo, placet Deo. Unde hoc totum placet, licet neutra pars per se sumpta hoc peculiari genere complacentiæ placeat.

VII. Advertentia, ut ad actum malum, ita & ad bonum concurrat.

SECTIO TERTIA.

Solutione cujusdam difficultatis ostenditur ulterius posse actum bonum transire in malum & econtrà.

OBSTACULUM, hinc sequi posse habitum virtutis concurrere ad actum malum, & econtrà posse actum malum augere habitum virtutis; sequela probatur in exemplo supra posito de comedente carnes ex motivo honesto, sustentationis naturæ exempli gratiâ, qui actus juxta nos idem numero manere potest postquam accedit advertentia præcepti, sicque fieri malus, & tamen eadem habet principia physica, quæ antea, & actus tantum potest physicè quantum possit, si non accederet circumstantia illa extrinseca vitians; ergo & habitus virtutis concurrere physicè potest ad actum malum, & actus malus physicè augere habitum virtutis.

Ex dictis sequitur videtur, quod habitum virtutis ad actum malum concurrere possit, & actum malum augere habitum virtutis.

Dices: ad summum hinc probari qualitatem illam produci posse ab habitu virtutis, postquam accessit advertentia prohibitionis, vel præcepti, non tamen posse produci eandem actionem, sed hanc semper mutari: experientia siquidem constat adveniente memoriâ circumstantiæ vitiantis, retardari hominem in agendo, nec eodem modo, aut facilitate actum continuare, quâ antè, quod indicio est mutari actionem, in quâ nimirum facilitas vel difficultas in agendo consistit.

II. Respondens aliqui, in hoc casu solam qualitatem ab habitu virtutis produci, non actionem.